

TRÆR FOR NORSK KLIMA

TRÆR FOR NORSK KLIMA.

HVILKE TRESLAG VOKSER BEST I LANDET VART?

De sterkt varierende klimatiske forhold i landet vårt fører til at ikke alle slags trær kan vokse hvor som helst. Ikke bare mellom landsdelene, men også lokalt er det stor forskjell på vekstvilkårene. Temperatur, vind, nedbør og jordsmonn er avgjørende for hva som kan vokse og gro. Spesielt setter en lav vintertemperatur grenser for utbredelsen og holdbarheten av mange treslag.

En oversikt over alle de arter som vokser i Norge vil derfor ikke ha gyldighet for hele landet. I denne plantelisten er det foretatt et forenklet utvalg av våre vanligste treslag, med beskrivelse av egenskaper og krav. Disse treslagene kan med størst sikkerhet anbefales, fordi de fleste vokser nær sagt overalt i landet. Plantelisten må betraktes som en rettledning for et fornuftig valg av beplantning i tettsteder og landskap. For de mest utsatte landsdeler, og lengst mot nord, vil selv dette utvalget være for stort. I disse strøk stilles store krav til trærnes hardførhet. I Syd-Norge er derimot de klimatiske forhold mange steder så gunstige at mer varmekrevende og eksklusive treslag vil kunne trives. For dem som vil ha mer å velge mellom, henvises til "Riktig plantevalg" (Hageselskapets sortliste), en trykksak fra Det norske hageselskap, der det er beskrevet et mer rikholdig utvalg.

VALG AV TRE

Et tre vil vi bare få glede av når det vokser og trives og ellers oppfyller de forventninger vi har satt til blomstring, skygge, løvprakt osv. Ved valg av treslag må hensynet til treets krav være avgjørende. Først og fremst må klimaet på stedet være i overensstemmelse med disse krav. En meget god rådgiver finner vi i den naturlige vegetasjon på stedet. I tillegg vil andre treslag med tilsvarende hardførhetsgrad kunne trives.

Når vi planter et tre, er det viktig å tenke fremover i tiden. Treet skal ha plass og muligheter for å utvikle seg fritt, både for treets skyld og for vårt vedlikeholdsarbeid med det i årene fremover. Et stort tre kan bare holdes nede ved stadig beskjæring, noe som sjelden gir en vakker, velformet krone. Det tar mange år for de fleste trær å nå sin fulle størrelse, og vi bør ikke planlegge så dårlig at treet må hugges allerede før det er utvokset.

Man kan lett finne små trær til mindre hager og andre steder der dette er ønskelig. Til større anlegg kan og bør det ofte plantes store, plasskrevende treslag som har den forønskede dominerende virkning. Staselige, vakre trær er av uvurderlig betydning i landskapet og det sterkeste virkemiddel vi har til å påvirke og forme omgivelsene. I trafikkmiljøet må trærne være robuste og egnet til formålet.

LØVTRE ELLER VINTERGRØNT?

Om et tre skal være løvfellende eller vintergrønt, avhenger av hvilken virkning man ønsker. Et løvtree i en hage gir behagelig skygge og god avkjøling av rommene i huset om sommeren. Etter løvfall vil grenverket slippe sollyset inn igjen på en årstid da dette er ønskelig. Også langs veier og fortau vil løvtrær kunne gi svalende skygge i den varme årstid. Løvtrær er også vakre om vinteren når det karakteristiske grenverket blir avdekket. Mange ønsker seg imidlertid et tre som er grønt hele vinteren. Et grantre i en liten hage kan lett sprengte rammen og gi et dystert preg.

LEPLANTING

Til leplantning bør en bruke spesielle treslag. Om planting av trær for å bedre lokal-klimaet, vil Landbruksdepartementets Opplysningstjeneste i treplantingsåret gi ut et småskrift som omtaler valg av treslag, plantemetode og opplyser om hvilke resultater man kan oppnå.

NÅR SKAL VI PLANTE?

Den beste plantetiden er om våren, like etter at telen er gått og før løvet spretter. Dette gjelder trær med bare røtter. Høstplanting kan også komme på tale for hardføre treslag. Da skal planting skje etter at løvet er felt og før frosten setter inn. Man tar en viss risiko ved å plante om høsten. En streng vinter kan være en stor påkjenning og knekke nyplantingen. Hvis trærne leveres med jordklump eller i potte, kan plantetiden utvides til å gjelde hele vekstsesongen, forutsatt at det vannes jevnt.

HVOR KAN VI PLANTE?

Mange steder i vårt lokalmiljø ville bli vakrere om det ble plantet trær. Det kan være i private hager og på gårdstun, langs boligveier og mellom husblokker, på åpne plasser og på parkeringsarealer. Et stort og velvokst tre mot en husgavl kan prege et helt gatebilde. Beplantning med trær i forbindelse med mindre godt planlagte veiutbygginger og industrianlegg vil kunne tilsøre og reparere inngrep og ha stor positiv innvirkning på omgivelsene. I vindfulle strøk kan léplanting gi bedre vekstvilkår, og dermed større avlinger, samtidig som trevegetasjonen forskjønner landskapet og gjør det triveligere å leve for mennesker og dyr. I alle deler av landet finnes, i større eller mindre målestokk, steder der trær kan forbedre omgivelsene. Trær kan, hvis de er feilplassert, bli til sjenanse for omgivelsene. Derfor er det også viktig å vite hvor man ikke bør plante. Pass på at treet i fullvoksen tilstand ikke kommer i konflikt med f.eks. strømførende ledninger. Videre kan trær være årsak til tvister naboer imellom.

TRÆR OG LOVEN

I "Lov om rettstilhøve mellom grannar" finner vi følgende retningslinjer:

3. Er det ikkje nemnande om å gjera for eigaren, må han ikkje ha tre som er til skade eller serleg ulempe for grannen, nærare hus, hage, tun eller dyrka jord på granneeigedommen enn tredjeparten av trehøgda."

Lovparagrafen levner, som vi ser, en mulighet for å bevare verdifulle trær, selv om lovens krav til avstand ikke er oppfylt.

PLANTING

Treet må fra starten få så gode vekstvilkår som det er mulig å få til. Dersom jordsmonnet er dårlig, bør massene i plantegropen forbedres. Grav et rommelig plante-hull, ca. 70 cm dypt, og så vidt at røttene kan legges utover i sin naturlige form. Samtidig som jorden fylles tilbake, løftes treet varsomt opp, slik at røttene kommer i en svak nedadgående stilling. Plante-hullet fylles ikke helt opp i første omgang. Nå skal det vannes godt, og vannet vil da ikke renne vekk fra plantegropen. stammen.

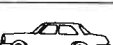

Et nyplantet tre trenger fast og solid støtte. Til det brukes en eller to stokker, som gjerne kan være trykkimpregnerte. Støttene skal stå så lenge at røttene har fått fast forankring et godt stykke utenfor stammen og balanserer i utstrekning med kronenes størrelse. Det kan ta minst tre år før et tre står stødig uten støtte. Oppbindingen må være ledig, men fast. Bruk ikke materialer som kan skjære seg inn i stammen.

HVORDAN SKAFFE PLANTER?

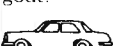

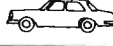

Planteskoler og plantesentre over hele landet forhandler trær. Mange steder kan det være aktuelt å hente trær i utmark. I enkelte spesielt utsatte strøk er stedegne planter en forutsetning for et vellykket resultat. Planter må imidlertid ikke hentes på denne måten uten grunneiers samtykke. Herredsgartner, herredsagronom eller herredsskogmester vil i mange tilfelle kunne være behjelpelig med å påvise steder der planter kan hentes. Disse og andre fagfolk har god kjennskap til lokale forhold og kan også gi gode råd om hva en kan regne med vil trives på stedet.

Det etterfølgende utvalg av treslag er foretatt av prof. O. Reisæter, N.L.H. og overgartner S. K. Steine, N.S.B.

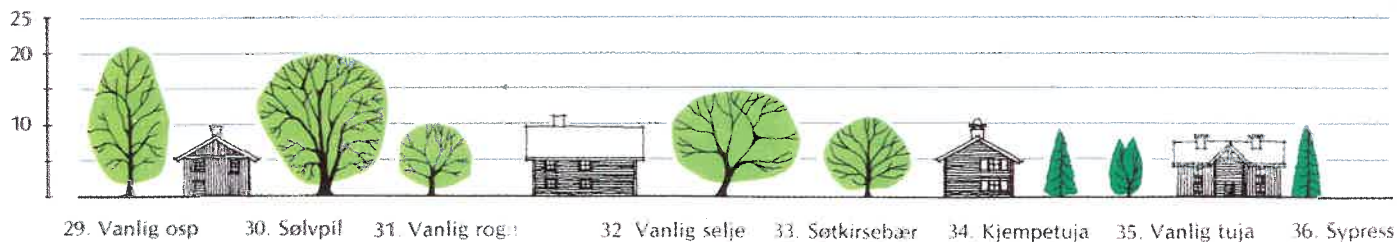
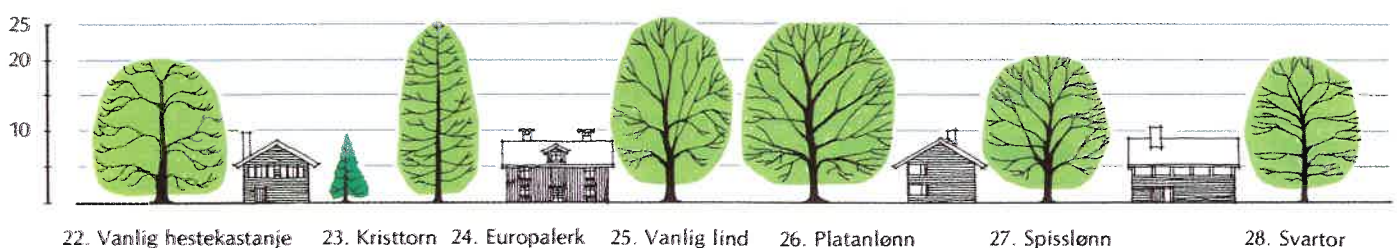
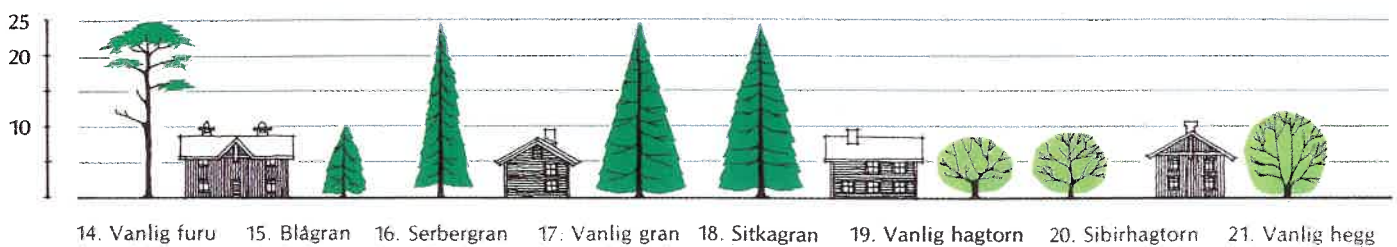
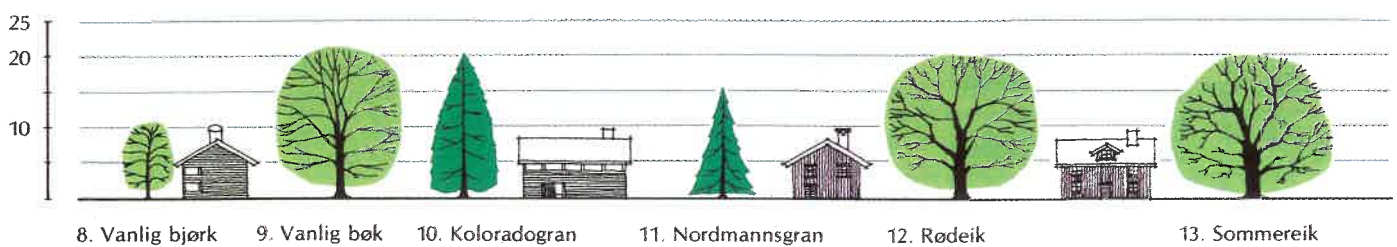
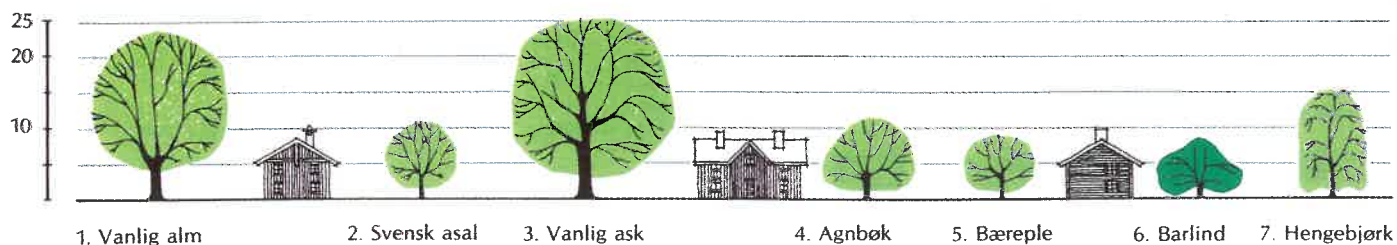
Norsk navn Botaniske navn	Stort tre:	Full størrelse målt i meter	Full størrelse etter antall år	Viltvoksende	Vintergrønt	Blomsterprakt	Løvprakt om høsten	Vakre frukter	Verdifull for bier
	Lite tre:								
1. Vanlig alm <i>Ulmus glabra</i>		23	80	▼					
2. Svensk asal <i>Sorbus intermedia</i>		10	40						
3. Vanlig ask <i>Fraxinus excelsior</i>		25	80	▼					
4. Agnbøk <i>Carpinus betulus</i>		12	80						
5. Bæreple <i>Malus baccata</i>		8	30						
6. Barlind <i>Taxus baccata</i>		8	80	▼					
7. Hengebjørk <i>Betula verrucosa</i>		15	50	▼					
8. Vanlig bjørk <i>Betula pubescens</i>		10	50	▼					
9. Vanlig bøk <i>Fagus silvatica</i>		20	80	▼					
10. Koloradogran <i>Abies concolor</i>		20	80						
11. Nordmannsgran <i>Abies nordmanniana</i>		15	50						
12. Rødeik <i>Quercus rubra</i>		20	100						
13. Sommereik <i>Quercus robur</i>		20	100	▼					
14. Vanlig furu <i>Pinus silvestris</i>		25	70	▼					
15. Blågran <i>Picea pungens</i>		10	40						
16. Serbergran <i>Picea omorika</i>		25	70						
17. Vanlig gran <i>Picea abies</i>		25	70	▼					
18. Sitkagran <i>Picea sitchénsis</i>		25	70						

Hårdførhet Godt: Særs godt: 	Tåler beskjæring Godt: Mindre godt: 	Tåler trafikk- miljø Godt: Mindre godt: 	Motstår forurensing Godt: Mindre godt: 	Krav til vokseplassen.	Spesielle merknader
				Vokser best på dypt veldrenert jordsmonn.	Til parker og større anlegg. Bør ikke plantes på utsatte steder.
				Ikke spesielle vekstkrav.	Stor bruksverdi. Kan plantes på utsatte steder.
				Ikke spesielle vekstkrav.	Til parker og større anlegg. Krever stor plass.
				Vokser best på dypt veldrenert jordsmonn.	Særs godt til hekker.
				Vokser best på dypt veldrenert jordsmonn.	Til hager og mindre anlegg.
				Vokser best på dypt veldrenert jordsmonn.	Bør ikke plantes på utsatte steder.
				Ikke spesielle vekstkrav.	Krever stor plass.
				Ikke spesielle vekstkrav.	Krever stor plass. Kan plantes på utsatte steder.
				Vokser best på dypt veldrenert jordsmonn.	Gir sterk skyggevirking. Bør ikke plantes på utsatte steder.
				Ikke spesielle vekstkrav.	Til større anlegg. Kan plantes i innlandsstrøk.
				Ikke spesielle vekstkrav.	Til større anlegg. Passer best i kyststrøk.
				Ikke spesielle vekstkrav.	Til større anlegg. Bør ikke plantes på utsatte steder.
				Ikke spesielle vekstkrav.	Til parker og større anlegg.
				Vokser best på morene-jordsmonn.	Til større anlegg.
				Ikke spesielle vekstkrav.	Til hager og mindre anlegg.
				Vokser best på dypt veldrenert jordsmonn.	Til parker og større anlegg.
				Vokser best på dypt veldrenert jordsmonn.	Til parker og større anlegg.
				Vokser best på dypt veldrenert jordsmonn.	Passer best i kyststrøk.

Norsk navn Botanisk navn	Stort tre: Lite tre: 	Full størrelse målt i meter	Full størrelse etter antall år	Viltvoksende 	Vintergrønt 	Blomsterprakt 	Løvprakt om høsten 	Vakre frukter 	Verdifull for bier
19. Vanlig hagtorn <i>Crataegus monogyna</i>		8	50						
20. Sibirhagtorn <i>Crataegus sanguinea</i>		8	50						
21. Vanlig hegg <i>Prunus padus</i>		12	40						
22. Vanlig hestekastanje <i>Aesculus hippocastanum</i>		20	100						
23. Kristtorn <i>Ilex aquifolium</i>		6	70						
24. Europalerk <i>Larix decidua</i>		25	90						
25. Vanlig lind <i>Tilia cordata</i>		25	80						
26. Platanlønn <i>Acer pseudoplatanus</i>		25	60						
27. Spisslønn <i>Acer platanoides</i>		20	50						
28. Svartor <i>Alnus glutinosa</i>		20	70						
29. Vanlig osp <i>Populus tremula</i>		20	50						
30. Sølpil <i>Salix alba</i>		20	40						
31. Vanlig rogn <i>Sorbus aucuparia</i>		10	50						
32. Vanlig selje <i>Salix caprea</i>		15	40						
33. Søtkirsebær <i>Prunus avium</i>		12	40						
34. Kjempetuja <i>Thuja plicata</i>		10	50						
35. Vanlig tuja <i>Thuja occidentalis</i>		8	50						
36. Sypress <i>Chamencyparis lawsoniana</i>		8	50						

Hårdførhet	Tåler beskjæring	Tåler trafikk-miljø	Motstår forurensing:	Krav til vokseplassen	Spesielle merknader
Godt: Særs godt: 	Godt: Mindre godt: 	Godt: Mindre godt: 	Godt: Mindre godt: 		
				Ikke spesielle vekstkrav.	Til hekker, hager og mindre anlegg.
				Ikke spesielle vekstkrav.	Til hekker, hager og mindre anlegg.
				Vokser best på dypt veldrenert jordsmonn.	Til parker og hager. Kan plantes på utsatte steder.
				Vokser best på dypt veldrenert jordsmonn.	Gir sterk skyggevirking. Bør ikke plantes på utsatte steder.
				Vokser best på dypt veldrenert jordsmonn.	Plantet i sydlige kyststrøk.
				Vokser best på dypt veldrenert jordsmonn.	Til parker og større anlegg.
				Vokser best på dypt veldrenert jordsmonn.	Til parker og større anlegg.
				Vokser best på dypt veldrenert jordsmonn.	Til parker og større anlegg. Bør ikke plantes på utsatte steder.
				Vokser best på dypt veldrenert jordsmonn.	Til parker og større anlegg.
				Vokser best på dypt veldrenert jordsmonn.	Til parker og større anlegg. Tåler godt fuktighet.
				Ikke spesielle vekstkrav	Til parker og større anlegg. Kan plantes på utsatte steder.
				Ikke spesielle vekstkrav.	Benyttes best som enkeltstående tre.
				Ikke spesielle vekstkrav.	Stor bruksverdi. Kan plantes på utsatte steder.
				Ikke spesielle vekstkrav.	Kan plantes på utsatte steder.
				Vokser best på dypt veldrenert jordsmonn.	Til parker og hager.
				Vokser best på dypt veldrenert jordsmonn.	Plantet i sydlige kyststrøk.
				Vokser best på dypt veldrenert jordsmonn.	Kan plantes i innlandsstrøk.
				Vokser best på dypt veldrenert jordsmonn.	Bør ikke plantes på utsatte steder.

TRÆRNES STØRRELSE UNDER GUNSTIGE VEKSTVILKAR.

TREETS VENNER

Adresse: Det norske hageselskap Motzfeldtsgt. 1 Postboks 9008 Grønland 0133 Oslo. Tlf.: 22 17 33 60